

الله
الرحمن الرحيم

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده کشاورزی - گروه اقتصاد کشاورزی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد M.s.

گرایش: اقتصاد کشاورزی

عنوان:

بررسی عوامل موثر بر بازپرداخت اعتبارات کشاورزی در استان کهگیلویه

و بویراحمد

استاد راهنما: دکتر بهاءالدین نجفی

استاد مشاور: دکتر سید نعمت اله موسوی

نگارش: سلیمان درجی

تابستان ۱۳۹۱

بررسی عوامل موثر بر بازپرداخت اعتبارات کشاورزی در استان کهگیلویه و بویراحمد

به کوشش:

سلیمان درجی

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت به عنوان بخشی

از فعالیت های تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته ی:

اقتصاد کشاورزی

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه :

پروفسور بهاءالدین نجفی   استاد راهنما   امضاء

دکتر سید نعمت الله موسوی   استاد مشاور   امضاء

.....
داور   امضاء

.....
داور   امضاء

تقدیم به

پدر

مادر

خواهر و برادران عزیزم

اسوه های صبر، استقامت و محبت

سپاسگزاری

با سپاس فراوان از جناب آقایان پروفسور بهالدین نجفی استاد محترم راهنما و دکتر سید نعمت اله موسوی استاد محترم مشاور که در این مسیر پرفراز و نشیب من را یاری نمودند و از هیچ کمکی فروگذار نکردند.

چکیده

بررسی عوامل موثر بر بازپرداخت اعتبارات کشاورزی در استان کهگیلویه و بویراحمد

به کوشش:

سلیمان درجی

هدف از انجام این تحقیق بررسی عوامل مؤثر بر بازپرداخت اعتبارات بانک کشاورزی در استان کهگیلویه و بویر احمد است. آمار و اطلاعات مورد نیاز این تحقیق از بانک کشاورزی و همچنین تکمیل ۱۲۰ پرسشنامه با استفاده از روش نمونه گیری ساده تصادفی در سطح استان کهگیلویه و بویر احمد بدست آمد. به منظور دستیابی به اهداف تحقیق و با تفکیک کشاورزان به دو گروه بازپرداخت کننده و قصور کننده از مدل توبیت استاندارد نوع اول (سانسور شده) با متغیر وابسته نرخ تاخیر در بازپرداخت وام استفاده شد. نتایج نشان داد که نرخ تاخیر در بازپرداخت در سطح کل استان کهگیلویه و بویر احمد ۲۹/۶ درصد است. نتایج بدست آمده از مدل توبیت نشان داد که از بین متغیرها، متغیر سن مدت دوره ی بازپرداخت اثر معنی دار بر نرخ تاخیر در بازپرداخت دارند. در پایان پیشنهاداتی جهت افزایش توانایی و تمایل به بازپرداخت وام گیرندگان ارائه گردیده است.

لغات کلیدی: بازپرداخت، اعتبارات، نرخ تاخیر، توبیت. کهگیلویه و بویر احمد.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱-۱- بیان مسأله و اهمیت موضوع	۱۳
فصل اول: کلیات و پیشینه تحقیق	۱۲
۲-۱- اهداف تحقیق	۱۷
۳-۱- فرضیات تحقیق	۱۸
۴-۱- تاریخچه اعتبارات و فعالیت بانک کشاورزی در ایران	۱۸
۵-۱- تاریخچه و عملکرد بانک کشاورزی در استان کهگیلویه و بویراحمد	۲۰
۶-۱- پیشینه تحقیق	۲۲
۱-۶-۱- مطالعات خارجی	۲۲
۲-۶-۱- مطالعات داخلی	۳۲
فصل دوم: مبانی نظری و روش تحقیق	۳۹
۱-۲- روش تحقیق	۴۰
۲-۲- مدل توبیت	۴۰
۱-۲-۲- مدل رگرسیون سانسور شده	۴۱
۱-۲-۲- چارچوب تئوریک مدل توبیت استاندارد یا نوع اول	۴۱
۲-۲-۲- پیش بینی مدل توبیت	۴۷
۳-۲- متغیرهای مدل	۴۹
۱-۳-۲- متغیر وابسته	۴۹
۱-۳-۲-۱- متغیرهای مربوط به مشخصات فردی و مدیریتی زارع	۵۰
۲-۳-۲-۱- متغیرهای مرتبط با مشخصات مزرعه	۵۰
۳-۳-۲-۱- متغیرهای مرتبط با اعتبارات دریافتی	۵۰
۴-۲- روش جمع آوری آمار و اطلاعات	۵۱
۵-۲- چگونگی توزیع اعتبارات و عملکرد بانک کشاورزی	۵۱
۱-۵-۲- مفهوم اعتبار	۵۱

۲-۵-۲- طبقه بندی انواع اعتبار	۵۲
۳-۲-۵- تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی از نظر منابع مالی	۵۳
۴-۵-۲- عملکرد بانک کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد از نظر وصول مطالبات	۵۵
۵-۵-۲- توزیع اعتبار و تسهیلات بانک کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد از نظر مدت بازپرداخت	۵۹
۶-۵-۲- توزیع اعتبار تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی برحسب عقوداسلامی	۶۱
۷-۵-۲- تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی از نظر نوع مصارف	۶۲
۶-۲- بررسی خصوصیات اقتصادی - اجتماعی زارعین مورد مطالعه	۶۳
۱-۶-۲- مشخصات فردی و مدیریتی زارع	۶۴
۱-۱-۶-۲- سن زارع	۶۴
۲-۱-۶-۲- میزان تحصیلات	۶۵
۲-۶-۲- خصوصیات مزارعه ای زارعین دریافت کننده اعتبار	۶۵
۱-۲-۶-۲- سطح زیر کشت	۶۵
۲-۲-۶-۲- بیمه محصولات	۶۶
۳-۲-۶-۲- میزان دارایی های زارعین	۶۷
۳-۶-۲- خصوصیات اعتبارات دریافتی کشاورزان	۶۷
۱-۳-۶-۲- مبلغ اعتبار (وام) دریافتی	۶۷
۲-۳-۶-۲- طول دوره بازپرداخت وام	۶۸
۳-۳-۶-۲- نرخ کارمزد	۶۸
۷-۲- بررسی تعدادی از متغیرهای تأثیر گذار خارج از مدل به روش آمارتوصیفی	۶۸
۱-۷-۲- منبع تأمین کننده بازپرداخت وام	۶۸
۲-۷-۲- نوع وثیقه	۶۹
۳-۷-۲- مدت زمان دیرکرد ودلایل تاخیر در بازپرداخت از دیدگاه کشاورزان	۶۹
۴-۷-۲- دلایل دیرکرد وتاخیر در بازپرداخت اعتبارات از دیدگاه کارشناسان بانک کشاورزی	۷۰

۸-۲- عوامل مؤثر بر بازپرداخت اعتبارات دریافتی توسط کشاورزان مورد مطالعه در سطح کل استان کهگیلویه و بویراحمد:	۷۱
فصل سوم: نتایج و بحث	۷۴
۳-۱- جمع بندی و نتیجه گیری	۷۵
۳-۲- نتایج	۷۶
۳-۳- پیشنهادات	۷۷
منابع	۷۷

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول (۱-۲): تسهیلات پرداختی بانک کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد از نظر نوع منابع طی سالهای ۱۳۸۹-۱۳۹۰	۵۵
جدول (۲-۲): عملکرد مطالبات وصول شده، آنچه باید وصول می شد و درصد وصولی تسهیلات پرداختی در سطح شعب بانک کشاورزی استان کهگیلویه و بویر احمد طی سال ۱۳۸۹	۵۷
جدول (۳-۲): عملکرد مطالبات وصول شده، آنچه باید وصول می شد و درصد وصولی تسهیلات پرداختی در سطح شعب بانک کشاورزی استان کهگیلویه و بویر احمد سال ۱۳۹۰	۵۸
جدول (۴-۲): تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۹۰ از نظر مدت بازپرداخت	۶۰
جدول (۵-۲) آمار تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی در استان به تفکیک عقود اسلامی تا پایان اسفند ماه ۱۳۹۰	۶۱
جدول (۶-۲): مصارف تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی بر حسب زیر بخشهای مختلف کشاورزی در سال ۱۳۹۰	۶۲
جدول (۷-۲): تعداد شعب بانک کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد به تفکیک شهرستان	۶۳
جدول (۸-۲): خصوصیات مورد بررسی زارعین در سطح استان کهگیلویه و بویر احمد	۶۴
جدول (۹-۲): درصد وضعیت پرداخت وام بر حسب توزیع سنی زارعین مورد مطالعه	۶۵
جدول (۱۰-۲): گروه بندی سطح زیر کشت زارعین مورد مطالعه	۶۶
جدول (۱۱-۲): وضعیت بیمه بودن محصولات در نمونه مورد مطالعه	۶۶
جدول (۱۲-۲) دلایل تاخیر در بازپرداخت وام توسط قصور کنندگان (درصد)	۷۰
جدول (۱۳-۲) دلایل دیرکرد و یا تاخیر در بازپرداخت اعتبارات از دیدگاه کارشناسان بانک کشاورزی	۷۱
جدول (۱۴-۲) : نتایج برآورد مدل توبیت در سطح نمونه مورد مطالعه در کل استان کهگیلویه و بویر احمد	۷۲

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۴۲	نمودار (۱-۲): رابطه درآمد و مخارج در مدل توبیت نوع اول
۴۳	نمودار (۲-۲): توزیع نرمال مختصر شده

فصل اول: کلیات و پیشینه تحقیق

۱-۱- بیان مسأله و اهمیت موضوع

یکی از مهمترین عوامل در رشد و پیشرفت اقتصادی کشورها سرمایه گذاری می باشد. بازارهای مالی نقش اساسی در تجهیز و تخصیص منابع سرمایه گذاری به فعالیت های اقتصادی دارند. از آنجاکه در ایران بازار سرمایه (اوراق بهادار و سهام) و سایر شبکه های مالی غیر بانکی رشد قابل توجهی نداشته اند، بانک ها به عنوان واسطه های مالی بخش قابل توجهی از بازارهای مالی را در تامین مالی سرمایه گذاری هابه خود اختصاص داده اند (قالیباف اصل، ۱۳۸۹).

بخش کشاورزی نقش عمده ای در تولید ناخالص داخلی و ایجاد فرصت های شغلی در کشور دارد. میزان تشکیل سرمایه در این بخش در مقایسه با سایر بخش ها با توجه به ظرفیت های این بخش قابل توجه نیست. لذا برای توسعه بخش کشاورزی و گذار موفقیت آمیز از وضعیت کشاورزی سنتی به کشاورزی مدرن و تجاری نیازی به سرمایه گذاری بیشتری در این بخش است. معمولاً یکی از مهمترین عواملی که نقش بازدارنده ای در مسیر پذیرش تکنولوژی جدید توسط کشاورزان کوچک و گذر از کشاورزی سنتی به مدرن را دارد کمبود سرمایه و اعتبار است. دسترسی آسان و سریع به منابع مالی، یکی از ضرورت ها و پیش نیازهای توسعه فعالیت های بخش کشاورزی است. اعتبارات اعطایی به بخش کشاورزی و جوامع و نهادهای روستایی دسته کم از سه جنبه زیر می تواند در تقویت تولید این جوامع موثر باشد (رسول اف، ۱۳۸۲).

۱. اعطایی اعتبارات به بخش کشاورزی موجب کاهش اثر منفی فصلی بودن در آمد تولیدات کشاورزی می شود و می تواند در پر کردن شکاف بین پرداخت ها و دریافتی های کشاورزی نقش موثری داشته باشد.

۲. تامین نقدینگی مورد نیاز برای کشاورزان از راه توزیع اعتبارات استفاده بهتر از عوامل تولید و افزایش سطح تولید و بهره وری را فراهم می نماید.

۳. تامین مالی مورد نیاز برای سرمایه گذاری در واحدهای کوچک بهره برداری نقش تعیین کننده ای در افزایش موجودی سرمایه دارد. چرا که این واحدها اغلب از توان مالی اندکی برخوردارند و توانایی سرمایه گذاری جدید را ندارند.

امروزه هم راستا با پیشرفت کشاورزی و نیاز به سرمایه گذاری بیشتر در این بخش و استفاده از تکنولوژی مدرن تقاضا برای استفاده از اعتبارات در بخش کشاورزی افزایش یافته است. نظری به تاریخ سابقه اعتبارات نشان می دهد که اعتبارات عموماً نیروی تولید را افزایش می دهد و موجب پیشرفت اقتصادی، ایجاد مشاغل جدید و در آمد بیشتر برای صاحبان حرف و مشاغل مختلف می شود. کشاورزان اعتبار مورد نیاز خود برای کار کشاورزی را از منابع رسمی (بانک کشاورزی، تعاون روستایی، بانکهای تجاری) و یا منابع غیر رسمی (دوستان و آشنایان و دلانان) تامین می کنند.

سیستم بانکی وظیفه واسطه گری مالی را بر عهده دارد یعنی تعهدات کوتاه مدت (سپرده ها) را به دارایی های بلند مدت (وام) تغییر شکل می دهد. این وظیفه در شرایطی که محدودیت اساسی سرمایه گذاری در کشور کمبود اعتبار است و در غیاب مقررات و نظارت دقیق معضلاتی را در پی خواهد داشت. این امر به ضرورت تقویت ابزارهای نظارتی به نحوی که بانک ها در تجهیز عملیات سپرده وام تحت انضباط و کنترل در آینده تاکید می کنند (خسروی، ۱۳۸۶).

کمبود سرمایه در مناطق روستایی که ناشی از پایین بودن سطح درآمد و در نتیجه ناچیز بودن پس انداز خانوارها می باشد، یکی از مشکلات توسعه ی مناطق روستایی است. این وضعیت علاوه بر اینکه امکان افزایش ظرفیت بخش های تولیدی و به کارگیری فن آوری نوین را در فرآیند تولید در این مناطق با محدودیت مواجه ساخته است، موجب بروز مشکلات اجتماعی نظیر مهاجرت روستاییان به شهرها، بیکاری پنهان و آشکار و کاهش سطح زندگی خانوارها نیز گردیده است. از این رو انتظار می رود که تسهیلات اعتباری موسسات رسمی وسیله مناسبی برای روند انتقال و تسریع در امر توسعه کشاورزی باشد. به ویژه با

توجه به نقشی که سرمایه در ترکیب با سایر عوامل تولید در فرآیند تولید دارد می‌تواند باعث افزایش کارایی استفاده از نهاده در امر کشاورزی گردد و به عنوان عامل اساسی برای مدرنیزه کردن و تطابق با فناوری نوین مورد استفاده قرار گیرد (هاشمی تبار و کرباسی، ۱۳۸۴).

منابع اعتباری مختلفی تأمین کننده اعتبارات سیستم بانکی است. در اکثر کشورها این اعتبارات از دو منبع اصلی تجهیز پس اندازها و بازپرداخت وام های اعطایی به کشاورزان تأمین می شود. علاوه بر آن در کشورهای در حال توسعه اعتبارات تأمین شده از طرف دولت ها با نرخ ارزان و با هدف حمایت از بخش کشاورزی منبع سوم تأمین اعتبارات را به دو مورد فوق افزوده است، به طوریکه برخی از موسسات اعتباری فعال در بخش کشاورزی بیش از سایر منابع به این کمک ها وابسته شده اند. از نظر اصولی همان طور که گفته شد با توجه به سهم بسیار ناچیز پس اندازها، قسمت اعظم موسسات اعتباری از محل بازپرداخت وام های پرداخت شده باید تأمین گردد. لذا در اینجا نقش و اهمیت بازپرداخت اعتبارات در کنار خود اعتبارات بیش از پیش نمایان می شود. بنابراین هر مشکلی که بازپرداخت وام ها را تهدید نماید، موسسات اعتباری را در ارائه وام های مورد نیاز کشاورزان با مشکل مواجه خواهد نمود (شادی طلب، ۱۳۷۲).

مشکل عدم بازپرداخت اعتبارات کشاورزی بیشتر گریبانگیر کشورهای در حال توسعه می باشد. در کشورهای پیشرفته نرخ تاخیر در بازپرداخت بسیار پایین و اغلب در حد صفر می باشد. به عنوان مثال در ژاپن نرخ عدم بازپرداخت وام های کشاورزی از منابع رسمی در سال ۱۹۷۹ برابر ۰/۹ درصد بوده است که در مقام مقایسه با نرخ عدم بازپرداخت در کشورهای در حال توسعه بسیار ناچیز می باشد (کشولیزا و لکشمی ۱۹۹۸).

بانک کشاورزی به عنوان عمده ترین موسسه رسمی اعتبارات کشاورزی کشور عهده دار تأمین منابع مالی مورد نیاز بخش کشاورزی با اهداف چندگانه افزایش تولید، تعدیل درآمدها، تسهیل پذیرش تکنولوژی های جدید و جبران خسارات ناشی از حوادث قهری و غیره می باشد، به نحوی که این بانک همه ساله از ۶۰

---

¹ - Kashuliza and Lekshmi

الی ۸۰ درصد اعتبارات سیستم بانکی اختصاص یافته به این بخش را در اختیار متقاضیان زیربخش های مختلف آن قرار می دهد (ایران نژاد، ۱۳۷۵).

بانک کشاورزی جهت تأمین منابع مالی مورد نیاز خود برای اعطای وام به کشاورزان از وصولی های اعتبارات پرداختی استفاده می کند. بر اساس آمار بانک کشاورزی طی سالهای ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۸ سهم وصول اقساط سررسیده تسهیلات اعطایی در تأمین منابع مالی بانک کشاورزی ۶۵ درصد می باشد که اهمیت وصول مطالبات را در تأمین منابع مالی بانک کشاورزی نشان می دهد (گزارش عملکرد بانک کشاورزی، ۱۳۸۹).

اعتبارت کشاورزی در حقیقت واگذاری قسمتی از منابع قابل توزیع موسسات اعتباری پس از بررسی و تشخیص نیاز واقعی کشاورزان و تعهد بازپرداخت اصل و فرع آن به کشاورزان متقاضی می باشد. اعتبارات مورد نیاز بخش کشاورزی عمدتاً از طریق دو منبع اصلی آن یعنی منابع اعتباری غیر رسمی (منابعی که در چارچوب قوانین دولتی عمل نمی کنند و شامل نزول خواران محلی، سلف خران، دلان، دوستان و آشنایان می باشد) و منابع اعتباری رسمی (شامل بانک کشاورزی، شرکت های تعاونی روستایی و بانک های تجاری) تأمین می شود.

عملکرد بانک های کشاورزی در کشورهای در حال توسعه، بطور کلی حاکی از آن است که این بانک ها دارای نقش موثری بوده و باعث تقویت بنیه مالی کشاورزان و در نتیجه، تأمین نیازهای جامعه به محصولات کشاورزی شده است. این بانک ها به عنوان اهرم اعتباری دولت در یکی از مهمترین بخش های اقتصادی کشورها نقش بسیار حساسی را به عهده دارند. از آنجا که با بهره گیری صحیح از اهرم اعتبارات می توان جریان تصمیم گیری فعالیت بخش خصوصی را در راستای برنامه ها و سیاست های دولت سوق داد. لذا بانک کشاورزی باید به مثابه ابزاری جهت فعالیت های مستقیم دولت در امر سرمایه گذاری های ضروری برای تقویت بنیه کشاورزی کشور باشد. این بانک ها با توجه به اولویت ها و محدودیت های تعیین شده در سیاست های اقتصادی، کشاورزی و پولی دولت، منابع مالی خود را در اختیار کلیه فعالیت های کشاورزی و صنایع وابسته قرار دهد. بنابراین وظیفه بانک کشاورزی عبارت است از اعطای تسهیلات مالی به واحد های

کشاورزی و صنایع وابسته و سرمایه گذاری و مشارکت در واحدهایی که بخش خصوصی تمایل به سرمایه گذاری در آن ها را ندارد اما محصولات آن ها مورد نیاز جامعه است (درخشان، ۱۳۷۵).

لازمه موفقیت بانک کشاورزی در انجام وظایف فوق، کارا عمل کردن در وصول مطالبات سر رسیده بانک است.

در حال حاضر از عمر اولین موسسه اعتباری کشاورزی ایران نزدیک به ۷۶ سال می گذرد. این نهاد مانند همه کشورهای در حال توسعه، به منظور حمایت از بخش کشاورزی ایجاد شده و عهده دار تأمین اعتبارات مورد نیاز کشاورزان با اهداف چند گانه افزایش تولید، تعدیل درآمد ها، تسهیل پذیرش تکنیک های جدید کشاورزی، جبران خسارت ناشی از بلایای طبیعی، کاهش تنش های سیاسی، پاسخگویی به انتظارات اجتماعی و غیره بوده است (شادی طلب، ۱۳۷۲).

در این راستا تحقیق حاضر به شناسایی عوامل موثر بر عملکرد بازپرداخت اعتبارات کشاورزی می پردازد تا راهکارهایی را جهت بالا بردن میزان وصول اعتبارات کشاورزی و افزایش منابع مالی بانک فراروی سیاست گذاران و برنامه ریزان بانک کشاورزی قرار دهد.

۱-۲- اهداف تحقیق

۱- بررسی وضعیت توزیع اعتبارات در استان کهگیلویه و بویراحمد.

۲- شناسایی عوامل موثر بر بازپرداخت اعتبارات کشاورزی در استان کهگیلویه و بویراحمد.

۳- بررسی عوامل موثر بر تاخیر در بازپرداخت اعتبارات از دیدگاه کارشناسان بانک (پرداخت کنندگان

اعتبار) و کشاورزان (دریافت کنندگان اعتبار).

۴- بررسی و مقایسه ویژگیهای اجتماعی- اقتصادی کشاورزان بازپرداخت کننده وام و قصور کننده در

بازپرداخت وام.

۱-۳- فرضیات تحقیق

- ۱- بین بازپرداخت وام و میزان دارایی کشاورز رابطه مستقیم وجود دارد.
- ۲- بیمه محصولات تولیدی و سطح سواد بر باز پرداخت اثر مثبت دارند.
- ۳- بین بازپرداخت وام و سطح زیر کشت رابطه مستقیمی وجود دارد.
- ۴- بین مدت وام با نرخ بازپرداخت وام رابطه منفی وجود دارد.

۱-۴- تاریخچه اعتبارات و فعالیت بانک کشاورزی در ایران

با توجه به اهمیت اعتبارات در توسعه کشاورزی و نظر به اینکه قسمت اعظم اعتبارات رسمی مورد نیاز بخش کشاورزی از طریق بانک کشاورزی تأمین می گردد، لذا نگاهی به مفهوم و تعریف اعتبار و همچنین تاریخچه سیستم اعتباری نیز مفید می باشد.

کلمه اعتبار معانی زیادی دارد. اصل کلمه اعتبار عربی بوده و به معنی قول، اعتماد، منزلت و آبرو است. ولی از نظر اقتصادی، عبارتست از، انتقال موقتی قدرت خرید از فرد حقیقی یا حقوقی، به فرد دیگری که دارای کارایی و مدیریت لازم، جهت انجام فعالیت تولیدی می باشد ولی فاقد سرمایه است (درخشان، ۱۳۷۵).

نخستین اقدامات اعتباری در جهان را مردم بین النهرین انجام داده اند، که مصرف وام های پرداختی، بیشتر در امور تولیدی و احشام بوده است. در قرن ششم قبل از میلاد، وام دادن و بستن بهره به آن، بخصوص در یونان رشد پیدا کرد. در قرن نوزدهم امر اعتبارات به طور وسیعی در کشورهای پیشرفته ای همچون فرانسه، انگلیس و ... رونق گرفت. امروزه، در تمام کشورهای جهان نظام اعتبارات به اشکال مختلف وجود دارد (درخشان، ۱۳۷۵).

نقش اعتبارات در توسعه کشاورزی ایران بسیار با اهمیت است. در ایران به دنبال دگرگونی هایی که در ساختار اجتماعی و اقتصادی کشور پدید آمد به خصوص پس از اجرای اصلاحات ارضی و تبدیل شدن

رعایا به قشر عظیم خرده مالکان این نیاز خود را بیشتر نشان داده است. در آغاز سازمان هایی مانند سازمان تعاون روستایی وظیفه اعطای چنین وام هایی را عهده دار بود. در شهریورماه ۱۳۰۹، قانونی به تصویب مجلس شورای ملی رسید که به موجب آن، مقرر شد وزارت دارایی تا ۱۰ سال، سالانه مبلغی که از پنج میلیون ریال کمتر نباشد، برای تشکیل سرمایه بانک فلاحی به بانک ملی ایران تأدیه نماید(البته بدین معنی نیست که تا این تاریخ بحث اعتبارات در ایران مطرح نبوده است، بلکه فقط جنبه قانونی شدن توجه به اعتبارات روستایی را می رساند). به موجب همین قانون، بانک ملی موظف گردید که با سرمایه مزبور، شعبه مخصوصی، با محاسبات جداگانه، به نام شعبه فلاحی به منظور دادن وام و اعتبار به روستاییان، در مرکز تأسیس نمایند. در سال ۱۳۱۲، نخستین بانک فلاحی ایران به طور مستقل تأسیس شد. در سال ۱۳۱۸، بانک کشاورزی، پیشه و هنر ایران تأسیس شد و سرمایه آن به یکصد میلیون ریال، افزایش پیدا کرد و در سال ۱۳۴۷ موسسه دیگری به نام صندوق توسعه کشاورزی تشکیل گردید که در سال ۱۳۵۲ به بانک توسعه کشاورزی ایران تغییر نام داد و بالاخره بعد از انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۸ با تصویب مجمع عمومی بانک ها از ادغام بانک توسعه کشاورزی و تعاون کشاورزی، بانک کشاورزی فعلی بوجود آمد. با ایجاد بانک کشاورزی این وظایف به این بانک محول گردید. و همواره نوع و میزان وام ها، مقدار بهره و چگونگی پرداخت آن مورد نقد و بررسی دست اندر کاران بوده است. در آغاز از وام های کم بهره به دلیل حمایت از بخش کشاورزی سخن می رفت و اخیراً از تسهیلات بانکی با بهره های بالاتر با این فرض که کشاورزان ارزش سرمایه را نمی دانند و تسهیلات اعطایی رادر مصارفی غیر از امور کشاورزی هزینه می کنند. اما حقایق امر با کنکاش و تحقیق در مسائل مرتبط مشخص می گردد که دسترسی به اعتبارات مورد نیاز هم با محدودیت های فراوانی روبروست. پس از جنگ جهانی دوم برنامه توسعه کشورهای جهان سوم شکل جدیدی به خود گرفت در ایران علاوه بر اینکه روستاها درصد بالایی از جمعیت کشور را به خود اختصاص داده و همچنین به خاطر اینکه محل تولیدات کشاورزی و تأثیری که محصولات کشاورزی در تولید ناخالص ملی دارد مورد توجه قرار گرفت. اما با توجه به بافت، موقعیت و شرایط خاص حاکم بر روستا و کشاورزی، در عمل سرمایه گذاری در سطح مطلوب و مورد نیاز صورت نپذیرفت. از طرف دیگر، کشاورزان فقیر هم توانایی چنین کاری را

نداشتند. در نتیجه، اعتبارات هنگفتی از طریق بانک مرکزی با نرخهای ارزان کشاورزی به تعاونی های اعتباری سپرده و مقررات جدیدی برای پرداخت هر چه بیشتر تسهیلات به کشاورزی وضع گردید (جهان دوست، ۱۳۷۵).

بعد از انقلاب اسلامی و تشکیل بانک کشاورزی ایران، در سال ۱۳۶۲ و به رهنمود امام خمینی (ره) قانون عملیات بانکداری بدون ربا به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و سیستم بانکداری اسلامی با تشکیل کمیته عقود اسلامی جایگزین سیستم بانکداری قبلی شد. از آن زمان دولت توجه خاصی نسبت به بخش کشاورزی و افزایش تولید آن مبذول داشته و اعتبارات بانک کشاورزی برای افزایش تسهیلات بانکی آن در حد قابل توجهی افزایش یافته است.

۱-۵- تاریخچه و عملکرد بانک کشاورزی در استان کهگیلویه و بویراحمد

بانک کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد در سال ۱۳۵۱ با تنها یک شعبه در سطح شهر یاسوج و به عنوان شعبه مرکزی یاسوج تحت سرپرستی مدیریتی شعب استان فارس فعالیت خود را شروع نمود و تا سال ۱۳۵۷، تنها با دو شعبه فعال در سطح استان کهگیلویه و بویراحمد در حال فعالیت بود که به تبع سهم بسیار ناچیزی از بازار مالی این استان را به خود اختصاص داده بود و تعداد نیروی انسانی بانک کشاورزی تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران کمتر از ۱۵ نفر بوده است. بعد از انقلاب اسلامی تا دهه ۱۳۷۰ تعداد شعب بانک کشاورزی در استان به ۷ شعبه رسید و بعد از دهه ۱۳۷۰ تا به امروز تعداد شعب فعال در سطح استان ۲۰ شعبه و تحت مدیریت شعب بانک در استان کهگیلویه و بویراحمد در حال انجام امور اعتباری و مالی می باشد. از میان ۲۰ شعبه موجود، تعداد ۹ شعبه به عنوان شعب اعتباری، ۳ شعبه روستایی و ۸ شعبه بازاری و خدماتی مشغول به خدمت رسانی به مردم محروم و قشر آسیب پذیر کشاورز می باشد. این بانک در حال حاضر جزء سه بانک برتر به لحاظ منابع مالی و امور خدماتی در سطح استان می باشد که در حال حاضر با تعداد تقریباً ۲۶۵ نفر کارمند مشغول به فعالیت است. پرداخت ۲۰۱۶۴ فقره تسهیلات با مبلغ